

HET INDISCH NIEUWS

In dit nummer:

Wapenstilstand	pag.	3
Het heilige meer der Bataks	"	4
Helden der rimboe	"	5
Schijnwerpers op Ambon	"	6
Welvaartsplan voor Suriname	"	9
Staatkundige herbouw van Indië	"	10
Amerika en het Indische vraagstuk	"	12

De Rebabspeler

35cent

Zaterdag 19 October 1946
2e Jaargang No.

42

ZEKERHEIDSTELLING! BELASTINGEN

ACCOUNTANTSKANTOOR
BERT G. VAN HAARLEM
ACCOUNTANT en BELASTINGCONSULENT

DEN HAAG | ROTTERDAM-C
35 Surinamestraat 35 | 4a Kon. Emmaplein 4a
Telef. 114253 en 114254 | Telefoon 21530

VEILINGBEDRIJF „ODEON”

Singel 460 Amsterdam, teletoon 48590
Chr. J. Bolle, Veilingmeester-Taxateur

*

Het adres te Amsterdam voor betere

Inboedelverkoopingen

Regelmatige veilingen
Inbrengen van goederen dagelijks
Taxatiën op ieder gebied

INTERNATIONALE CORRESPONDENTIE-CLUB

Wat is en hoe werkt de I.C.C.?

De I.C.C. is een instelling, welke personen met elkaar in contact brengt, die weinig of geen relaties hebben. Zij, die om welke reden of welk doel dan ook, uitbreiding van hun relaties zoeken, kunnen lid worden. Vraagt gratis inlichtingen, welke geheel vrijblijvend in blanco couvert worden toegezonden door de

Den Haag: L. Houtstraat 18,
Amsterdam: Postbus 7024,
Postkantoor Courbetstraat

Tijdschriftenhandel

Velpschestraat 116 - Telefoon 336620

'S-GRAVENHAGE

Bezorgt U gaarne

HET INDISCH NIEUWS

Neemt tevens abonnementen aan op: „Vliegwereld”, „Het Nieuwe Modeblad” en het maandblad „Moeder”.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ N.V. (DEVIEZENBANK)

Hoofdkantoor: Amsterdam
Kantoren in binnen- en buitenland

Alle bankzaken, o.a. financiering van Im- en Exporten
Bemiddeling bij het zoeken van nieuwe zakenrelaties
in binnen- en buitenland

(Contact-Bureau)

WEET U

hoe intensief straks het luchtverkeer tussen Nederland en Indië zal zijn? Zeker zal het Uw verwachtingen verre overtreffen. Honderden bewaarde mannen zullen aan de ontwikkeling dezer lijn kunnen meewerken. Hier en in Indië. Ook Uw plaats is open, mits ge U tijdig hebt voorbereid. Studeer daarom luchtvaart.

Vraag inlichtingen aan: I.S.L.O. - (Afd. P1)
Singel 98e - AMSTERDAM C - Tel. 43545

INSTITUUT VOOR SCHRIFTELIJK LUCHTVAARTONDERWIJS

Indische School voor Meisjes en Vrouwen

Beschermvrouwe. H.M. de Koningin

WESTEINDE 46 - 'S-GRAVENHAGE - TELEF. 330695

Driemaandelijksche cursus tot opleiding voor de tropen.

Schoolgeld totaal f 125.— - Inschrijving loopenden cursus alsnog mogelijk.

Spreekuur Woensdag 2—4.

De Directrice L. S. D. MERKUS.

HUWELIJKS CADEAUX bij KOCH

Den Haag
Hoogstr.

Rotterdam
Jongkindstraat

HET INDISCH NIEUWS

N.V.
„HET INDISCHE NIEUWS”
Directeur: G. de Pree
Hoofdredacteur:
L. F. Tj m s t r a

Bureau Red. en Admin.:
Noordeinde 29
Tel. 112884 - Giro 85369
's-GRAVENHAGE
Abonnementsprijs:
p. kw. f 4.—, p. Nr. f 0.35

ALGEMEEN VOORLICHTINGS ORGAAN GEWIJD AAN DE OVERZEESCHE GEBIEDSDEELEN

WAPENSTILSTAND

DEN afgelopen Maandagochtend bereikte ons het groote bericht, dat in Indië de wapenstilstand is gesloten. Na maanden van spanning is thans dus — een jaar en twee maanden na de capitulatie van Japan — overeenstemming bereikt over de staking der vijandelijkheden.

Een golf van ontroering en vreugde ging bij het vernemen van deze tijding door tallozen hier te lande.

Ontroering, omdat voor velen het denkbeeld, dat er strijd geleverd werd in dat gebied met zijn volk, dat ons zoo na aan het hart ligt, schrijnend was. Nu de wapenstilstand is bereikt, zal er veel resentment wegvallen en kunnen vele oude banden van vriendschap weer zonder eenige terughoudendheid worden aangeknoopt.

Vreugde wekte ook dit bericht, omdat men allerwege beseft, dat zoolang de wapens spreken, de rede minder kans heeft. En juist uit rede en redelijkheid alleen kan het accoord worden geboren, waarnaar beide partijen zoo hunkeren: een overeenstemming, die terzelfdertijd de nationalistische aspiraties recht doet wedervaren, de grondslagen legt voor een harmonische ontwikkeling van alle deelen van den Indischen archipel en de Nederlandsche belangen waarborgt.

AL ettelijke maanden geleden — het was nog vóór Malino — kwam de kwestie van de staking der vijandelijkheden in het licht der publieke belangstelling. United Press slingerde destijds het bericht de wereld in, dat Sjahrir om een wapenstilstand had gevraagd, waarmede de geallieerde opperbevelhebber had ingestemd doch die door Dr. Van Mook zou zijn afgewezen. Het bleek de zooveelste „canard” te zijn van de Amerikaanse pers. Niet alleen van Nederlandsche doch ook van Indonesische officieele zijde werd dit bericht gekenschetst als een „complete leugen”.

Sjahrir had inderdaad voorgesteld om — ten einde de atmosfeer voor verdere besprekingen te verbeteren — een soort wapenstilstand te sluiten. Een ontwerp-regeling had hij bij zijn missive hierover aan den Luitenant-Gouverneur-Generaal ingesloten. Dr. Van Mook had hierop geantwoord, dat hij in beginsel deze sugges-

tie toejuichte. Wat betreft echter de concrete regeling van deze, geenszins eenvoudige, aangelegenheid achtte Dr. Van Mook eenige der voorgestelde punten minder praktisch. Hij deed daarom andere gedachten in deze aan de hand, die hij bij zijn antwoord-brief insloot. Voorts stelde hij voor, den geallieerden opperbevelhebber als derde, neutrale partij in laatste instantie de militair technische regeling te laten beoordeelen.

Bij dit al deed zich een klein misverstand voor. Toen Sjahrir zijn voorstel deed, meende men ten Paleize, dat bijgevoegde concept-regeling een inleidend voorstel was aan den Luitenant-Gouverneur-Generaal. Sjahrir zelf echter had deze bedoeld (zonder dat dit nadrukkelijk was gestipuleerd in zijn brief) als een voorstel aan den Allied Commander in Chief. Diensvolgens zond hij reeds dadelijk niet alleen aan Dr. Van Mook doch ook aan dien opperbevelhebber een copie. Maar noch van een aanvaarding dezer suggesties door den Britschen generaal noch van een verwerping door Van Mook was eenige sprake.

Het merkwaardige feit deed zich voor, dat Sjahrir verrast werd met een ander concept van Dr. Van Mook op het oogenblik, dat hij wist dat zijn ontwerp reeds bij den opperbevelhebber ter tafel lag. De laatste had evenwel nog geen definitief standpunt ingenomen en Van Mook had in principe zijn instemming betuigd.

ER waren toentertijd eenige punten in Sjahrirs voorstel, die men ten Paleize critisch bekeek. Eén daarvan was de instelling van contróle over en weer. Dit zou dus beteekenen, dat een Nederlandsche groep van officieren op republikeinsch gebied een oogje in het zeil zou houden en dat een Indonesische militaire missie zou nagaan of aan Nederlandschen kant de bepalingen van den „wapenstilstand” werden nageleefd. Hier tegen wierpen de Nederlanders bedenkingen op. Voorts zouden alle bewegingen en nieuwe aanvoer van Nederlandsche troepen moeten worden gestaakt, hetgeen ook voor de wederpartij zou gelden. Dit laatste stuitte ook op eenige Nederlandsche bezwaren. Dan kwam daarbij, dat toentertijd nog hangende was de evacuatie der geïnterneerden uit het binnenland, die

trouwens eerst kortgeleden is hervat. Ook inzake de rijst-leveranties aan het geallieerde gebied was men in het andere kamp in gebreke gebleven de getroffen afspraak te honoreeren.

Al met al waren er dus nogal eenige haken en oogen.

Na de voorbarige Amerikaansche publicatie, gelogenstraff, als gezegd, door de Nederlandsche en Indonesische autoriteiten, is de zaak slepende gebleven. Totdat, na aankomst van Lord Killearn te Batavia, de preliminairen werden getroffen voor de hervatting der Nederlandsch-Indonesische besprekingen.

IN deze phase hielden de Indonesiërs eerst ook vast aan hun vroegeren eisch: geen nieuwe Nederlandsche troepen aan wal! Men stelde indirect zelfs van de vervulling dezer voorwaarde de hervatting der onderhandelingen afhankelijk. De andere voorwaarden zijn kortgeleden gepubliceerd (wapenstilstand over het heele gebied van Indië, opheffing der „blokkade”, etc.). Wie intusschen van de situatie op de hoogte was, begreep, dat het er in feite niet zoo somber uitzag als sommige categorische uitspraken suggereerden. Waar het aller-eerst om ging, was: het wantrouwen der Indonesiërs, vooral inzake de troepenverschepingen, weg te nemen. Hierin is men dus, blijkbaar, geslaagd. Het lijkt wel zeker, dat men de Indonesiërs er toe heeft gebracht, de troepen zendingen te aanvaarden als onderdeel van den status quo. En inderdaad brengen ook de troepenverschepingen weinig wijziging in den bestaanden toestand. Zij beoogen hoofdzakelijk een aflossing van de Britsche en Britsch-Indische strijdkrachten, die op 30 November uit Indië zullen zijn vertrokken, alsmede een gedeeltelijke aflossing van manschappen van het K.N.I.L., die nu al jaren lang de zwaarste last van den oorlog getorst hebben.

Het wachten is nu op nadere bijzonderheden. Want om de draagwijdte van de overeenkomst nauwkeurig te kunnen beoordeelen, dient men precies de voorwaarden te kennen, waaronder zij tot stand is gekomen. In ieder geval, is het reeds nu duidelijk, dat ook de Indonesiërs van hun zijde niet geschroomd hebben soepelheid te betrachten. Dat aan Nederlandsche zijde daartegenover ook eenige tegemoetkomingheid aan den dag is gelegd, ligt wel in de rede.

T.

Om het heilige meer der Bataks

Uit de Oud-Indonesische verhalen

I.

Hoog boven de van warmte doortrilde laagvlakte van Sumatra's Oostkust, waar de reuzen der Barisan-keten zich weerspiegelen in de blauwe diepten van het Tobameer en de golvende steppenhoogvlakte zich zuidwaarts uitstrekt, woont het belangwekkende bergvolk der Bataks. Hoewel ingeklemd tusschen de twee centra van het Mohammedaansche geloof, Atjeh en Minangkabau, hebben de Bataks door de bergachtige, ontoegankelijke gesteldheid van hun land, tot ongeveer het einde van de vorige eeuw hun oorspronkelijk heidensch karakter weten te bewaren. Ook in velerlei ander opzicht vertegenwoordigen de Bataks over het algemeen een zuiverder type der Indonesische oerbevolking dan de andere, grootere volken van den Indischen archipel. Cultureel heeft deze eeuwenlange afzondering uiteraard belangrijke gevolgen gehad.

Een der voornaamste eigenschappen, die de cultuur der Indonesische volkeren kenmerkt, vormt immers wel het feit, dat zij velerlei niet-Indonesische elementen in zich bergt. Vooral de twee belangrijkste cultuurvolken, die over deze eilandenwereld zijn heengespoeld, de Hindoeïstische uit het huidige Britsch-Indië (van de eerste eeuwen na Christus tot ca. de 15e eeuw) en de Mohammedaansche uit de Perzisch-Arabische wereld (vanaf de 15e eeuw), hebben in menig opzicht op de cultuur der Archipelvolkeren hun stempel gedrukt. O.a. op het gebied der literatuur treedt dit wel zeer duidelijk aan het licht. In de Javaansche en Maleische letteren — de twee voornaamste Indonesische literaturen — gaat zelfs de oorspronkelijke kern bijkans schuil onder genoemde uitheemsche invloeden. Op Java en Bali domineert de invloed der Sanskrit-letteren (de oude, literaire taal der Hindoes), daarbuiten — en vooral op Sumatra — is de inwerking van literaturen uit het Arabisch-Moslimsche cultuurgebied overwegend. Hoewel in de meeste gevallen de Indonesische kern, zij het overwoerd, nog wel aanwezig is, maakt deze stand van zaken het niettemin wel moeilijk, bij deze volkeren een duidelijk beeld te krijgen van hun cultuur in het algemeen en van de literatuur meer in het bijzonder, vóórdat de genoemde vreemde cultuurinstroomingen het oorspronkelijke beeld vervormden.

Hiervoor dienen wij na te gaan, wat er onder die Archipelvolkeren, die, door de ligging hunner woonplaatsen, niet of minder door uitheemsche invloeden zijn beïnvloed, nog aan oude literatuurproducten voortleeft. De Bataks nu zijn, als reeds aangestipt, een volk, dat door de eeuwenlange afzondering in de ontoegankelijke bergwereld om zijn heilige Toba-Meer, niet alleen tot aan den aanvang dezer eeuw cultureel vrijwel volslagen geïsoleerd is gebleven, doch dat tevens in het bezit is van een zeer rijke letterkunde. Weliswaar moet ook hier met eenigen Hindoeïstische invloed rekening worden gehouden — van Mohammedaanschen cultuurinvloed is geen sprake —, doch van verreweg de meesten der vertellingen geldt wel, dat ze reeds zó lang in het Batakland leven, dat men ze veilig voor specimina van oorspronkelijke Indonesische literatuur mag houden. En hieruit mag

geconcludeerd worden, dat een literatuurvorm, zooals deze, zij het met locale verschillen, ook bij de andere Archipelvolkeren zal zijn voorgekomen. Trouwens ten deele komt zij inderdaad elders nog zoo voor.

Opgeteekend zijn deze Bataksche geschiedenissen slechts zelden (de Bataks bezitten een eigen schrift!). Als voortbrengselen van een echte volksletterkunde zijn ze grootendeels slechts mondeling van generatie op generatie overgeleverd. In dezen vorm zijn ze dan echter ook onder het geheele Bataksche volk, dat vele goede vertellers telt, gemeengoed geworden. De onlangs overleden Nederlandsche taalgeleerde Prof. T. J. Bezeemer karakteriseerde dit volk en zijn in velerlei opzicht zoo merkwaardige literatuur in een zijner werken als volgt:

„..... Die Bataks bilden eine der interessantesten von den zahllosen Völkern, welche die grosse Insel Sumatra bewohnen. Ihre Literatur welche hauptsächlich aus Erzählungen und Legenden besteht, hat viele Eigenarten aufzuweisen..... Die seltenen Uebersetzungen aus andren Sprachen sind vollständig auf Batak-weise umgestaltet worden, sodass ihr fremder Ursprung nicht verkannt werden könnte. Bemerkenswert sind besonders die vielen kosmogonischen Legenden, welche, wie überhaupt die ganze Literatur, manches Streiflicht über die Weltanschauung und Religion der Bevölkerung werfen.“

De hieronder, als proeve van oorspronkelijk Indonesische letterkunde, vertaalde Bataksche zonnemythe, verklaart, uiteraard op Bataksche wijze, waarom de zon des daags eenzaam aan den hemel staat, en de maan des nachts door zoovele kinderen (de sterren) wordt vergezeld.

Dit oude volksverhaal, dat in zijn mondelingen vorm reeds eeuwen in deze landen moet hebben geleefd, werd eerst in de vijftiger jaren der vorige eeuw te boek gesteld op instigatie van een Nederlandschen taalvorschuer, die als eerste Europeaan in de toenmaals nog volslagen on-

bekende en ontoegankelijke Bataklanden wist door te dringen.

Om deze korte inleiding te eindigen en te beginnen met het verhaal, citeeren we — om in den trant te blijven — het steenteepe gezegde, waarmee de Bataksche sagenverteller altijd zijn geschiedenis aanvangt: „Tapalepat noma djolo langka laho toe hata ni toeri na di borngin ni bornginan on“:

„Dat wij dan overgaan tot de vermelding van dat, waarover dit oude verhaal handelt, hetwelk van den nacht der tijden af bestaan heeft.....“.

De twist tusschen Zon en Maan.

Wel, de twist tusschen de Zon en de Maan was begonnen, toen de zonen der Maan geboren werden en zich over het hemelgewelf verspreidden. De sterren waren de zonen en de dochteren der Maan. De zonen der Zon heetten Si Adji Mangarahar, De Verdorrende Toovenars. Wanneer de Zon boven de kim verscheen, verstrooiden haar zonen zich over den hemelkoepel. De Maan smeekte dan om genade, geblakerd als ze werd door de zonen der Zon en ook de zonen der Maan smeekten om genade, waar ze beschenen werden door de Zon. Om genade bad eveneens onze Grootvader Heer Batara Goeroe Doli (de Bataksche Oppergod), die in de sferen boven de Zon verblijft houdt, hoog boven het onderste hemelgewelf (waarvan er 7 zijn). De Zon deed de dorpen der Hemelgoden verzenzen, zij brandde op de pleinen voor de dorpspoorten en op den grond, die de dorpen droeg. Zij verschroefde het dorp van Si Adji di Baragas, Radja Morsende omas — Toovenaar Everzwijn, Vorst met het Gouden Kleed (een zoon van den Oppergod) — en het dorp van onzen Grootvader Heer Batara Goeroe Doli zelf. De planten der Hemelgoden, die beschenen werden door de Zon, verdorren, waar talloze zonen der Zon hen verzengden. En zoo verschroefden ook de planten der menschen bij de Goden van het Midden (d.i. de menschheid)¹). Ook de rijst op

¹) De Batak verdeelt de schepping in drie sferen, een Boven-, Midden- en Onderwereld, waarvan de Middenwereld de aarde vormt.

PANAHAATAN — het heilige meer der Bataks.

de velden verschroei, evenals het onkruid, en de aardknollen verkoolden in den grond. De boompjes in het kreupelhout en de groote woudreuzen werden geblakerd in den gloed. Het mos verbrande en ook het boloeck-mos in het oerwoud ging in vlammen op. De wijde zee droogde uit, en uitdrogen deed ook het Meer, dat golfde bij de riviermonding van het land Bangkara Toba, de riviermonding van Si Singa Mangaradja, den Leeuw-Grootvorst²⁾. De hadoedoeboomen van het land Bangkara Toba verschroei den en tot houtskool werden alle boompjes in het kreupelhout en de boomen des wouds. Tot houtskool werden al de boomen, alle, die door den hemel werden overkoepeld. Het water in de valleien

droogde uit, al het water, waarover de hemel zich welfde. Dat alles verschroei, omdat het door de Zon geblakerd werd. De menschen vermagerden, ze vonden geen voedsel, daar er geen planten meer groeiden. De steenen spleten en ook de rotsen barstten open. Dat alles, doordat de Zon van boven haar zengenden gloed omlaag zond, doordat de vele zonen der Zon hun brandend schijnsel naar beneden wierpen.

2) Titel der geheimzinnige priesterforsten der Bataks, die hun rijksetel hadden in 't dorp Bangkara in den Z.W.-hoek van het Toba-Meer. (Zie ons nummer van 25 November 1945, p. 10-11).
(Wordt vervolgd)

ties en de geoefendheid van het korps Marechaussée in Atjeh, begrijpt, dat dit voor den Jap geen gemakkelijk hapje was. Ze konden dit trouwens reeds weten uit hun ervaring met marechaussées van ons Atjehsche korps op Malaka, waar de mannen - met - de - bloedvingers - op - de - kraag zich in het begin van den oorlog reeds door hun dapperheid en rimboe-ervaring onderscheiden hadden. Maar dat is een andere geschiedenis. De patrouille Van Zanten kwam en ging als een schaduw, als een spookbeeld voor de Japansche bezetting van Takengong, die zich voelde als een man, die voortdurend door een lastige en scherp stekende wesp wordt omzweefd, en het insect met geen mogelijkheid te pakken kan krijgen.

Melden van de rimboe

Het einde van de patrouille Van Zanten.

Het moet ongeveer Juni 1943 geweest zijn — zoo schrijft kapitein Wm. S. B. Klooster in „De Klewang” — toen de Nederlandsche burger-geïnterneerden in de gevangenis te Bindjei, ter Oostkust van Sumatra, plotseling luide Hollandische militaire bevelen hoorden, kort en scherp afgebeten. Op het plaveisel weerklonk het gelijkmatig dreunen van voetstappen. En daar marcheerde een kleine, wonderlijke maar indrukwekkende colonne de gevangenis binnen, langs hoopvolle en nieuwsgierige oogen achter de tralielukkigjes. Voorop ging een officier van het K.N.I.L. Achter hem een tiental Inheemsche soldaten, Ambonneezen, Javanen en Timoreezen, — zoo te zien voornamelijk Ambonneezen. Aan hun kleeding kon men niet constateeren, dat zij tot ons leger behoorden: zij waren in vodden en lompen gehuld, en ongewapend. Maar het sprak uit hun houding, uit hun gedisciplineerd stijf en stram marcheren, uit hun fieren oog-opslag. Hun gezichten waren grauw en vermagerd. Zij zagen er uit als mannen, die veel geleden hebben. Maar zij waren nog altijd soldaten: dat sprak uit hun geheele wezen. En deze houding dwong zelfs bij de Japansche gevangeniswacht zulk een respect af, dat deze het geweer presenteerde, toen de luitenant met zijn mannen de poort van de Bindjeische gevangenis binnenrukte. Neen, dit leken geen verslagenen en gevangenen, dit leken eerder overwinnaars.

Eén jaar guerilla.

De officier, die daar met zijn mannen binnen marcheerde, was de 25-jarige eerste luitenant van het korps Marechaussée in Atjeh, behoorende tot de zesde divisie te Bakongan, H. van Zanten. De Japanners hadden hem en zijn mannen enkele weken tevoren in de rimboe van het Atjehsche gevangen genomen, nadat luit. Van Zanten en zijn dappere marechaussées den vijand gedurende een jaar lang sinds de overgave in een hardnekkige guerilla voortdurend afbreuk hadden gedaan. Het was hun hoop geweest door te mogen vechten tot de geallieerden kwamen. Maar het duurde te lang. De Japanners, die hen dag en nacht op de hielen zaten, hadden hen eindelijk in een onontkoombare val gelokt. Maar het heeft meer dan een jaar geduurd. Een jaar van strijd, van zwoegen door de paja, van trekken door de dichte rimboe, van

een woudleven, waaraan geen einde scheen te zullen komen, zonder verbindingen, zonder bevoorradings. Zij leefden langen tijd van wat het bosch opleverde. Maar dikwijls ook kregen zij voedsel van bevriende Atjehers, en gedurende een zekeren tijd slaagden zelfs krijgsgevangenen, die in Takengong zaten, er in de guerilla-strijders van voedsel te voorzien.

Hoe lastig deze kleine verzetsgroep het den Japanner in het gebied van Takengong maakte, blijkt wel uit de omstandigheid, dat de zonen van Nippon geen middel onbepoefd lieten om luit. Van Zanten en zijn mannen te grijpen. En hoe moeilijk dat was, bewijst het feit, dat de Jap tenslotte tot de meest laaghartige methoden overging om zijn doelwit te bereiken. Wanneer men vermoedde, dat luit. Van Zantens patrouille zich in de omgeving bevond, werd een groep zwaar bewapende Japanners uitgezonden, die Nederlandsche krijgsgevangenen uit Takengong meenamen om deze als schild te gebruiken. De Hollanders moesten voor de Japansche patrouille uitloopen, en daarachter verscholen zich de laffe spoorzoekers.

De patrouille Van Zanten was een marechaussée-patrouille, en wie iets weet van de schoone en hooge militaire tradi-

Tot den laatste kogel.....

Een jaar lang heeft deze guerilla geduurd. Toen heeft de Jap hen gevangen. Zij capituleerden niet vrijwillig. Want op een gegeven oogenblik waren zij zoodanig omsingeld, dat er geen uitkomen meer aan was. Tot de laatste patroon hebben zij zich verdedigd. Wat er restte van de patrouille, in vodden en lompen gehuld, werd ontwapend en onder zwaar geleide eerst naar de gevangenis te Bindjei, later naar Medan gezonden. Hun militaire houding tijdens dit transport en bij het verblijf in de gevangenis dwong de Japanners, die het zagen bewondering en eerbied af.

Maar de Japanner kent geen grootmoedigheid. De luitenant Van Zanten werd tenslotte, met een aantal zijner mannen, als een gewoon misdadiger voor de Kempeitai in Medan gesleept en hardhandig verhoord. Kortens later zond men hem en zijn getrouwen naar Fort de Kock op. Hier heeft luitenant Van Zanten eenigen tijd in de gevangenis gezeten met generaal Overakker en kolonel Gosenson, die later, in verband met hun verzetsactiviteit na de capitulatie ter Oostkust, geëxecuteerd zijn. Luitenant Van Zanten is hen voorgegaan in den dood. Op 21 October 1943 heeft de vijand dezen moedigen marechaussée-officier op Tdj. Gadei, Fort de Kock, ter dood gebracht. Hij is even dapper en recht-op als een man gestorven, gelijk hij gestreden had.

Op patrouille.

Schijnwerper op Ambon

Stamland van soldaten en zendelingen

*Andjing itam diatas kota
kipas ekor orang tertawa.*

*Kapitan Jonker, anak Manipa,
soedah oentoeng di benteng Djawa.*

Vrij vertaald:

*Een zwarte hond op den muur van
't fort*

kwispelt grappig, dat ieder lacht.

*Kapitein Jonker, van Manipa,
heeft op Java victorie gebracht.*

Jonker, dat was de voorvechter van de Ambonsche Compagnie, die streed tegen Troenodjojo's benden, in dienst van de V. O. C. De held van het eiland Manipa. Een historische figuur uit de 17de eeuw. Hij nam den opstandigen Madoereeschen prins gevangen op de helling van den Kloet.

Jonker, de legendarische held, die in een pinangscheede voer van zijn eiland (bij Ceram) naar Ambon om soldaat te worden; die — och, de mensch stamt immers soms volgens bepaalde totems van dier of plant — die een prinses vond in een grooten bamboestengel en haar huwde.

Gelukkig de kinderleeftijd, die gelooft nog de legende van de prinses. Dat Jonker uit een kanon werd geschoten in het fort te Bantam en — kogelvrij als hij was — alléén de benteng veroverde.

Gelukkig had ik haast herhaald, de eenvoudige Ambonnees, die dit ook nog geloof. Zoo naïef..... Die nog geen eeuw van rationalisme heeft meegemaakt, doo-dend fantasie en intuïtie.

Jonker was reeds soldaat en zoo zijn er nog veel Ambonneezen. Zij nemen graag dienst in het Gouvernementsleger. Later komen ze als gepensioneerden terug, want zij hebben hun eilanden lief. En dit is geen wonder! och die bosschen, vergezichten, brandende lichten, kleurige zeetuinen en lichte einders.....

De vroolijke, openhartige, ofschoon eenigszins luidruchtige, ja, soms brutale soldaat houdt van zijn eilanden, zijn volk.

Velen ook van de duizenden, die verder trokken dan de kleurige einders der Banda-zee, keerden niet terug. Zij zijn begraven in Atjeh....., op Lombok of ergens elders in den grooten Archipel.....

Ja, zwervers zijn ze. Zij zoeken zoo graag wat achter den einder is. Hun volkslied: „Sajang kané”, is een afscheidshymne.

Jonker ging als soldaat. Hij klom op tot kapitein; vocht dapper; zwom aan het hoofd van zijn „wilde horde” rivieren over en deed de compagnie goede diensten.

Hij stierf en de groote handelsvereniging vergat hem, maar de held leeft voort in de negorijen en bij de vuren der tuinhuisjes, aan de baai op maanavonden..... Jonker, anak Manipa, de soldaten-held!

Oudste immigranten

Van het volk der Molukken, dat behoort tot de oudste Aziatische immigranten der Indische eilanden en dat zich in den oertijd vermengde met Polinesiers van Nieuw-Guinea, wordt gezegd, dat zij moeten worden gerekend tot het Maleisch-Polynesische ras. Men treft bij hen dan ook sluikeharigen en kroeskoppen aan.

Uit de tijden, dat deze volken hun bidjgoentoe (donderstenen; megalithen) hieuwen is niets bekend. Later, toen de zwerfende stammen sedentair werden, brandden ze bosch en deden aan roofofbouw (ladangs), bewoonden atappen huizen in plaats van hollen en nog later begonnen ze met den aanleg van doesoens. Hier groeiden de kruidnagel en muskaat en deze boomen zouden voortaan hun ge-

schiedenis schrijven, want om de specerijen komt er strijd met de burenen Ternate en Tidore. Om dezelfde aromakruiden komen er de Westerlingen, de Portugeezen (1512) en op 3 Maart 1598 verscheen Van Waerwijk voor de kust van het Ambonsche schiereiland Hitoe.

Dan komt de V. O. C.-tijd, de Compagnie. En daarmee: wingevende handel, hoog dividend, hongitochten¹⁾, opstand, strijd, kuiperij, smokkelhandel, achteruitgang van de Compagnie en..... „tanah mati”. Dit laatste is: de dood van de specerij-eilanden. Het leven was er uit.....

In 1824 kwam Gouverneur-Generaal Van der Capellen op Ambon en hij gelastte: verhooging van den prijs der specerijen; afschaffing van de hongitochten; kruidnagelen mochten overal worden aangeplant. Stimulans om de eilanden weer tot bloei te brengen, maar dit gelukte slecht.

Typische karaktertrekken.

Landbouwers zijn de Ambonneezen niet; dat willen hun gronden minder. Karangalk, koraalrotsen en een weinig humus. 't Is geen Java of Sumatra met alluviale vlakten, vruchtbaar aansliksel.

Handelaars zijn ze ook niet. Heeft iemand een toko, dan is de beste klant van de firma de baas zelf. Hij verdient tien cent, verteert elf en leent er één.

Neen, dat alles niet! En toch.....; een volk met veelbelovende eigenschappen. U moet hen zien als: visschers, jagers, soldaten, kantoormenschen²⁾, onderwijzers, goeroes, pioniers of zendelingen.

Kom hen tegen op hun smallen boschweg en al is U een vreemdeling, een Hollander, let er op, dat zij U open aankijken en vriendelijk, zwierig zelfs, groeten. Maak een praatje met hen en ge leert hen al heel gauw kennen. Zij zijn openhartig en niet bevreesd, dat ge in hun binnenst zult kijken of hun „mana” zult rooven, als ge een foto van hen maakt.

Openhartig? Ja, als zij willen. Maar reken er op, dat zij het anders kunnen, als zij dit noodig achten.

En ga eens naar hun feesten op 31 Augustus of bij een andere gelegenheid. Dan zult ge den Ambonnees zien als danser, hooren als volkszanger en musicus. Hij zingt dan pantoens, begeleidt ze met trom en viool of met een bamboefluitorkest. Men danst voor U de oud-Hollandsche- of eigen dansen.

Hoor den Ambonnees eens een speech afsteken. Hij heeft flux de parole.

In het leger blijkt hij moedig, beleidvol en trouw. Maar, zie hem vooral als visscher, als jager: pienter, vlug, volleerd sluiper, woudlooper en ijverig. Ja, dáár is de Ambonnees ijverig!

Prachtig zoo'n jager te zien sluipen, rennen, wedijveren in scherpte en geduld met een pienter stuk wild. En dan de lijnvisscher in zijn ranke prauw. U moet hem zien pagaaien, vechtend met het

¹⁾ Tochten met bewapende prauwen om specerijboomen te vernielen, ten einde een hoogen marktprijs der kruiderijen te bestendigen.

²⁾ Door geheel Indië treft men Ambonneezen aan op kantoren, als mandoer, bij de douane..... Op Java is in iedere grootere plaats een groep vooruitstrevende Ambonneezen, die zich er thuis voelt, maar de eilanden in de Molukken niet vergeet.

Verlooper van mangga's (inheemsche vrucht).

strijdend getij; één met zijn vischtuig, handig van manoeuvre. De baai en de Bandazee zijn dan vroolijk van zingende, werkende, lenig-pagaaiende net- of lijn-visschers. En dan met de djala, het werpnet. Eén brok tintelend leven.

Beoordeel hem niet, wanneer hij als koelie vrachtjes komt halen van de boot. Dan laat hij zijn minst edelen kant zien: roofvogel, jabba! Zie hem en beoordeel hem, als hij in zijn element is: in het bosch, op zee.

Verdieping . . .

De Ambonnees heeft ook hart gekregen voor andere zaken; onder invloed van het christendom: verdieping, beleving. Er is een grondslag gelegd voor: waarheid,

gerechtigheid en naastenliefde, dingen die dikwijls ver afstaan van een primitief volk. Hebben deze overigens bij ons reeds beslag gekregen?

Nog één facet van den Ambonschen volksziel. Zij dragen hun christelijke cultuur uit. Ambon drijft zending, brengt in bestuur, school en kerk beschaving aan de omwonende primitieve volken: Babar, Tanimber, Kei, Aroe, Nieuw-Guinea, Halmheira.....

Hun cultuur — een mengeling van christendom, westersche elementen, oude gedachten en adat, islamisme, relicten van heidendom is begeerd goed en penetreert op de eilanden tusschen Celebes en den 141sten lengtegraad.

P. H.

GENEESKUNDIGE ARBEID in Soerabaia

Nijpend transport-vraagstuk.

Geen stad in Indië geeft zulk een enorme samentrekking van gebouwen en medisch personeel op zoo klein bestek te zien als Soerabaia. Ter weerszijde van de Reiniers-boulevard liggen vrijwel recht tegenover elkander het uitgebreide ziekenhuis van het Leger des Heils en het R.K.-ziekenhuis St. Vincentius. Aan de Darmoboulevard ligt het groote Darmo-ziekenhuis en deze drie complexen zijn de burgerziekenhuizen geworden, waarvoor een uitgebreide staf van doktoren en verplegend personeel in functie is gesteld. Onder de doktoren zijn er 3 van het Ned. Rode Kruis: Dr. Mervennée, Dr. Van Hoytema en Dr. Woensdregt. Het aantal verpleegkrachten e.a., door het Ned. Rode Kruis den Dienst van Volksgezondheid (D.V.G.) ter beschikking gesteld, is zeer groot, maar gaat in goede samenwerking op in het even groote aantal zusjes, dat tezamen door het V.V.K., de Nica en de Marine is geleverd.

Het R.K.-ziekenhuis ziet er het meest presentabel uit van de drie, maar heeft dan ook weinig of niets geleden tijdens de bezetting, daar het steeds normaal als ziekenhuis door bleef draaien. Veel erger waren beide andere hospitalen er aan toe, vooral nadat zij, tijdens de ernstige troebelen te Soerabaia, als kazernes geïnd hadden voor de Ghurka-troepen, die vele goede eigenschappen kunnen hebben, maar zeker niet die van orde en zindelijkheid. Hard hebben doktoren en zusters moeten aanpakken, om het Leger des Heils-complex weer bewoonbaar te maken op een tijdstip, dat nog geen inheemsch personeel te krijgen was. Nu dat opnieuw reilt en zeilt in een sfeer van netheid en reinheid, lucht een moedige schoonmaakploeg haar energie op de vredelievende herbezetting van het Darmo-hospitaal, dat óók kazerne was. Dit derde ziekenhuis is onmisbaar, omdat de beide andere nagenoeg „volgeboekt” zijn, waarbij rekening is gehouden met veel grootere inschikking dan vroeger. Het R.K.-ziekenhuis bijvoorbeeld, eertijds vrijwel uitsluitend bestemd voor opname van klasse-patiënten tot een maximum van 60! verpleegt nu 234 zieken en doet het goed.

In het ziekenhuis Leger des Heils liggen er liefst 300; ook daar is ieder hoekje bezet.

Beide hospitalen bieden het zakelijke aanzien van efficiënte bedrijvigheid en

zorgzame hulpverlening. Poliklinieken, keuringsregelingen voor repatriëring of militairen dienst, tandheelkundige behandeling, specialisten-onderzoek, operaties... de heele dienst- en spreekuren-lijst weerspiegelt de activiteit der vele takken van medische voorziening, die voor de volle 100 pct. ingezet moet worden, wil men de momentele nooden en den achterstand in geneeskundige behandeling afdoen.

Moderne inrichting.

Over moderne installaties valt niet te klagen. Nog in geen van de vele ziekenhuizen, die wij op korten termijn hebben bezocht, zagen we zulk een prachtige operatiekamer, zulk een volledige tandheelkundige kliniek als hier.

Bedenk intusschen wel, dat beide ziekenhuizen, van elkaar gescheiden door boulevard en trambaan, onder een en dezelfde directie staan, waar straks ook ziekenhuis nr. 3 (Darmo) onder ressorteert en het is duidelijk, dat de onderlinge afstanden van afdeling naar afdeling niet gering zijn en veel extra wandelingen

vergen van het dienstdoende personeel. Een 9-urige werkdag moest ingevoerd worden, wilde alles „op rolletjes” blijven loopen. Veel tijdverlies zou bespaard kunnen worden bij opheffing van het algemeene euvel: transportgebrek.

De ziekenhuizen liggen midden in de stad als op een eiland: die er eenmaal afgeleverd is, komt er zoo gemakkelijk niet vandaan. Het liedje wordt eentonig! maar dient herhaald: wat een werkverzwaring en moeilijkheden brengt het gebrek aan transport met zich. Enkele leden van de staf beschikken over een fiets met massieve banden. De telefoon ratelt ieder oogenblik om uitzending der weinige en zeer slechte ambulance-wagens, die ter beschikking staan. Van auto of jeep geen sprake. En dat bij de verre afstanden naar het C.B.Z. (Centr. Burg. Ziekenhuis, door de Marine geoccupeerd), de administratie- en supply-instanties, de apotheek, de stadsklinieken, kampen enz. enz. Wat een verspilling van tijd en energie, wat een machteloze ergernissen en teleurstellingen! Als het Nederl. Rode Kruis zich ergens met man en macht voor wil spannen, laat het dan op de allereerste plaats zijn: voorziening in het algemeen transport-tekort. Als daarin verbetering gebracht kon worden, zou de heele medische dienst in Indië een zucht van verlichting en onuitsprekelijke dankbaarheid slaken.

Tot voor kort was de specialist Röntgenoloog, Dr. Mervennée van het Nederlandsche Rode Kruis, directeur van de burgerziekenhuizen. In de beschikbare Röntgenkamer konden opnamen gemaakt worden, echter geen bestralingen plaats vinden. Dit is wel het geval in de C.B.Z., zoodat Dr. Mervennée aangewezen werd ook de heele Röntgenbehandeling voor dit groote marine-ziekenhuis op zich te nemen. Het zal een dankbare opdracht zijn voor den specialist zich uitsluitend en volledig op zijn eigen terrein te kunnen bewegen met alle moderne hulpmiddelen, die bij dit werk noodig zijn.

K. L.

Nederlandsche geneeskundige hulp aan inheemschen.

Java's Eerst Punt.

BOEKBESPREKING

E. du Perron: Indies Memorandum
uitg. De Bezige Bij.

.....„mijn ouders waren bijna volbloed Fransen en verder „koloniaal patriciaat“, wat weer iets anders is dan hollandse bourgeoisie. Ik ben atavistisch Fransman, qua opvoeding indiese jongen, door taal en sommige gewoonten Hollander.“
„Zet mij in een gezelschap echte indiese jongens en na tien minuten hebben zij mij als één der hunnen erkend.“

Zoo karakteriseert E. du Perron, een der knapste essayisten, die Nederland gehad heeft, zichzelf in het postuum uitgegeven „Indies Memorandum“, waarop wij hier gaarne de aandacht vestigen.

E. du Perron stierf tijdens de Meidagen van 1940 en ontkwam zodoende aan het lot, dat hij, mochten de nazi's het in Nederland te zeggen krijgen, al jaren tevoren voorzag: „op de lijst van de lieden voor de emigratie of het concentratiekamp“.

Dat een litteraire figuur van het formaat-du Perron uit de „kolonie“ is voortgekomen, mag een groote uitzondering heeten: het vooroorlogse Indië bezat nu eenmaal cultureel niet de sfeer, waarin de geest van Europeesche allure zich thuis kon voelen. Over de vraag, hoe het komt, dat, naast toch groote prestaties op intellectueel gebied, Indië voor den Westering naar verhouding zeer weinig inspireerend is geweest op het gebied van letteren en kunst, zou een interessante studie te schrijven zijn.

„Indies Memorandum“ is een bonte verzameling van opstellen, die tijdens het tweede verblijf van den schrijver op Java verschenen zijn in het tijdschrift „Kultuur en Opbouw“, critieken op koloniale literatuur, anecdotes van belevenissen met al dan niet verfoeilijke Nederlanders, enz. Dit alles zoo levendig en intelligent geschreven, dat zelfs zij, die Indië niet kennen, uit dit boek scherpe, blijvende indrukken zullen behouden.

In tegenstelling met de meeste Neder-

landers heeft de schrijver reeds in de dertiger jaren levendig contact gehad met nationalistisch-voelende Indonesische intellectueelen, o.m. met Sjahrir. In een brief aan den laatsten, opgenomen onder den titel „P.P.C.“, brief aan een Indonesiër“, bepaalt du Perron, naar zijn gewoonte consequent en onomwonden, zijn positie tegenover het Indonesische nationalisme: voor hem in 1939 reeds evenzeer een realiteit als thans voor alle Nederlanders, met dat verschil, dat Japansche bezetting en extremistische terreur er toen nog niet hun afschuwelijke trekken aan hadden gegeven.

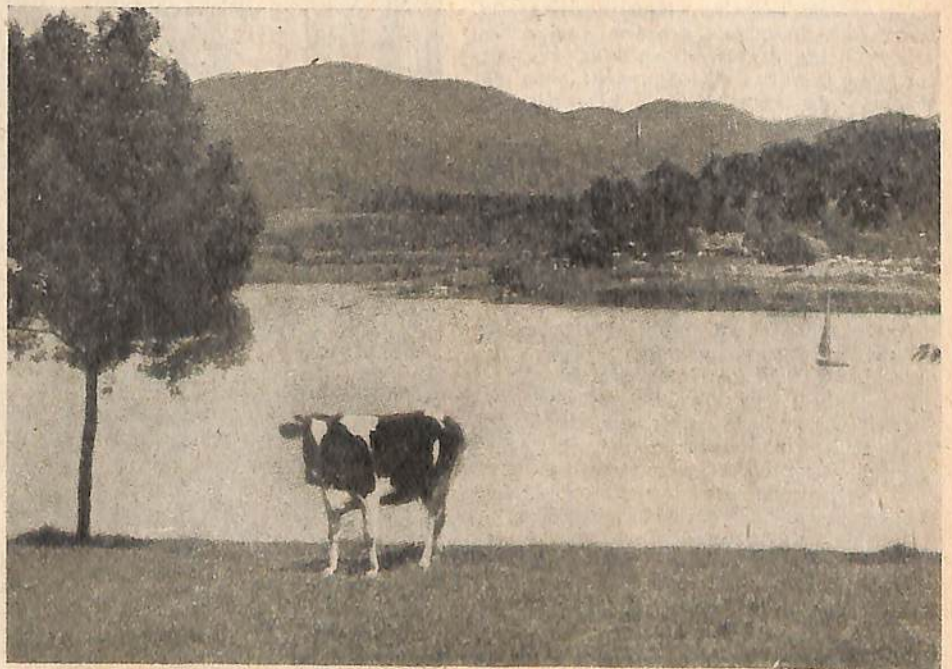
Hij beschrijft in dezen brief zijn gebondenheid aan het onvergetelijk geboorteland, vooral aan de omstreken van Meester Cornelis. Een land, waarin de „plattvloersche, hypocriete, koloniale samenleving“ hem weliswaar afstoot, doch dat z.i. veel kans biedt voor groote „uitstraling der persoonlijkheid“ en veelzijdige activiteit. Hij voelt echter naar Europa te moeten terugkeeren, uit solidariteit met zijn vrienden, „die overmorgen gebombardeerd en gegast kunnen worden“. In Indië nuttig zijn, is voor hem slechts mogelijk langs een omweg. „Om hier overtuigd „aan den goeden kant“ te staan, moet je Indonesiër zijn.“ Dan zou hij Indonesisch nationalist zijn „tot in de vingertoppen“, zooals hij zich op dat moment tegenover het Duitsche gevaar instinctief Hollandsch nationalist voelde.

Du Perron legt er den nadruk op, nergens zijn landgenooten afbreuk te hebben gedaan, doch alleen maar te walgen van een bepaalde soort, die haar eigenbelang verbergt achter al haar betuigingen van sympathie etc. met den Indonesiër. Strikt logisch denkend, meent hij slechts de volgende conclusie te kunnen trekken: Als Nederlander kan men slechts een zeker eind met den politiek-bewusten Indonesiër meegaan. „Juist omdat ik geen lust heb verrader te spelen, ga ik liever weg.“ Half met den Indonesiër meegaan en zodra hij „ondankbaar“ wordt, tegen hem in het geweer te komen, kan hij evenmin als zich naast de Indonesiërs tegenover zijn eigen landgenooten plaatsen.

Ziehier in a nutshell de kern van elk koloniaal probleem.

Zoo motiveert hij zijn vertrek naar Europa, dat een afscheid voor goed zou zijn.

Hiermede doen wij slechts een greep uit een belangrijk boek van een der bewegelijkste geesten, die de Nederlandsche litteratuur rijk is geweest; overal prikkelend tot tegenspraak, irriteerend en onweerstaanbaar-boeiend tegelijk, omdat men in deze vluchtige notities een man leert kennen als in een persoonlijk gesprek. S.

Een kijkje op het meer van Tjileuntja. (Preanger)

Welvaartsplan

voor Suriname

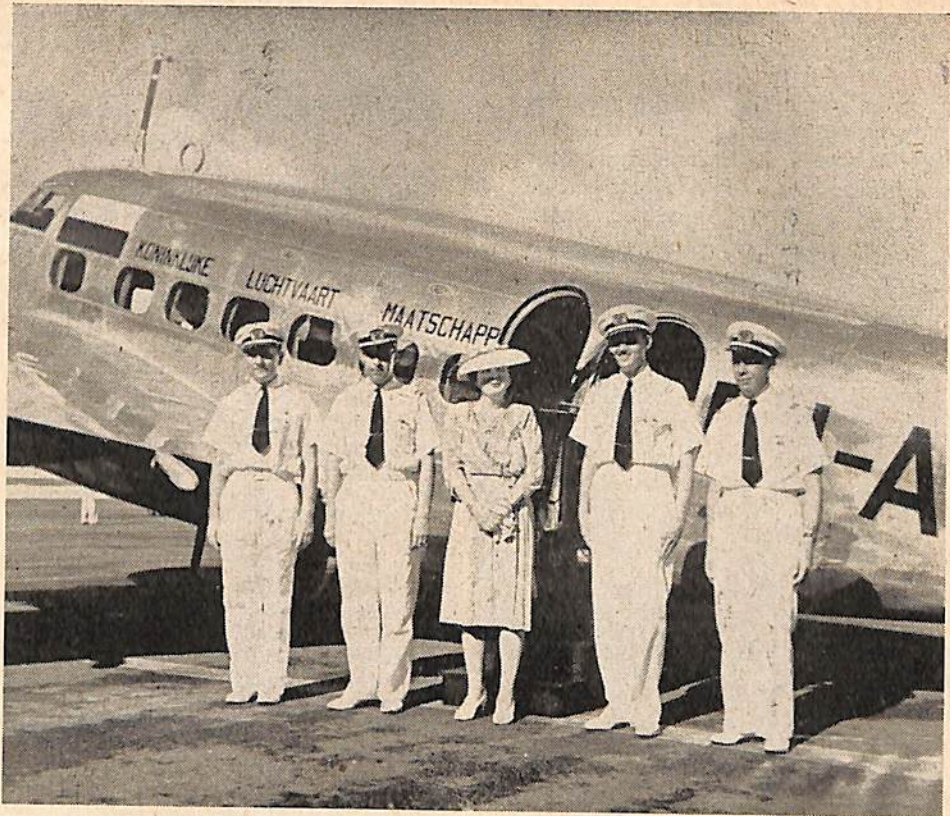

Karteering eerste vereischte.

De Staten van Suriname hebben op het oogenblik advies uit te brengen over een wetsontwerp tot stichting van een welvaartsfonds. Dit fonds, waarmee een bedrag van 40 miljoen gulden, verdeeld over een aantal jaren, zal zijn gemeoid, moet dienen ter uitvoering van een welvaartsplan voor Suriname. Het project beoogt o.m. tot exploratie en zoo tot productiever exploitatie van dit gebiedsdeel te komen. Een uitgebreide luchtkarteering ligt voor de uitvoering van deze plannen evaneens in de bedoeling. Daarbij is ook gedacht aan instelling en exploitatie van een lokaal luchtverkeer.

Zooals men weet, bestaat Nederlandsch-West-Indië uit het gebiedsdeel Curaçao, dat de eilanden omvat, en het gebiedsdeel Suriname op de noordkust van Zuid-Amerika. Vooral Suriname is, althans in de publieke belangstelling, meermalen stiefmoederlijk bedeed. Bij de huidige moeilijkheden in Oost-Indië komt al een ontstellende onwetendheid omtrent dezen archipel bij het Nederlandsche publiek tot uiting, doch men wist en weet over het algemeen van de Oost toch nog wel meer dan van de West. In het bijzonder is ook Suriname tot nu toe vaak als een zorgenkind beschouwd.

Langen tijd is dat ook met Curaçao het geval geweest, doch sinds 1916, toen men begon met de olie uit Venezuela op Aruba en Curaçao te raffineren, heeft dit gebiedsdeel meer en meer aan betekenis gewonnen en vooral tijdens den afgelopen oorlog hebben zowel de olie-raffinaderijen als het uitgebreide lucht-net van de K.L.M. in West-Indië, de Caraïbische eilanden gemaakt tot centra van het verkeer tusschen Noord- en Zuid-Amerika.

De Meeuw.

Een Lockheed 14 Super Electra tijdens het bezoek van H.K.H. Prinses Juliana aan West-Indië in 1944.

De olieraffinaderijen op de Nederlandse Antillen zouden echter in de toekomst mogelijk aan betekenis kunnen verliezen door het voortschrijdende streven van de olie-voortbrengende landen om eigen raffinaderijen te stichten, en daarom ziet men terecht in, dat reeds nu naar andere bronnen van welvaart moet worden uitgezien. Er is dan ook reeds f 200.000.— in het gebiedsdeel Curaçao bijeengebracht voor een welvaartsstudiefonds.

Doch ook voor Suriname streeft men naar een veel intensiever exploratie en exploitatie dan tot nu toe het geval was.

Het welvaartsplan voor Suriname, dat thans is opgezet, is afkomstig uit dat gewest zelf. Het wil de basis leggen voor verdere economische ontsluiting van dit gebiedsdeel. Niet alleen wil men den ertsrijkdom en de bosschen van Suriname tot een productieve exploitatie brengen, maar ook de mogelijkheden op het gebied van veeteelt, bananencultuur, rijstbouw en cacao-plantage bieden goede perspectieven.

Bij al deze plannen is een volledig en gedetailleerd in kaart brengen van de beide West-Indische gebiedsdeelen het eerst noodige. Met name van Suriname bestaat geen enkele volledige kaart.

De karteering van Suriname, die men evengoed „inventarisering” zou kunnen noemen, staat dan ook mede op het programma. Deze karteering zal waarschijnlijk worden opgedragen aan de K.L.M., die behalve de „Meeuw”, die in West-Indië voor foto-doeleinden wordt gebruikt, hiervoor nog 3 andere te koopjen toestellen ter beschikking zal stellen.

Ook bij de exploitatie van erts en hout in Suriname zou de K. L. M. voor het transport worden ingeschakeld. De vliegtuigen zouden moeten dienen om menschen en materiaal van verkennings-expedities te vervoeren. Later zou dit vervoer moeten uitgroeien tot een lokaal luchtverkeer in Suriname, waarbij als eerste lijn aan een Oost-West-verbinding van Nickerie naar Paramaribo wordt gedacht. Deze lijn kan dan allengs worden doorgetrokken naar Georgetown in westelijke richting en naar Moengo, Albina en zelfs Cayenna in oostelijke richting.

Een kustpatrouille in West-Bali tijdens de republikeinsche invaste van begin Juli.

Staatkundige herbouw van Indië

Ten einde zoo spoedig mogelijk voorstellen gereed te maken nopens staatkundige hervormingen voor Borneo en de Groote Oost heeft de Adviesraad, die hiertoe door Dr. H. J. van Mook is geïnstalleerd, onlangs een werkschema vastgesteld.

Dit geschiedde op een eerste bespreking van den Adviesraad van het Algemeen Regeeringscommissariaat Borneo en de Groote Oost, welke plaats had in aansluiting op de officieele installatie door den Lt. Gouverneur-Generaal op 27 Aug. j.l.

Naar bekend is, sprak de conferentie te Malino zich in de eerste plaats uit voor een staatkundigen herbouw van Nederlandsch-Indië als een geheel Indonesië omvattende federatie (De Vereenigde Staten van Indonesië: Java, Sumatra, Borneo en de Groote Oost).

De concrete uitvoering van deze hervormingen eischt een volledige omzetting van de bestaande staatsorganisatie in een staatsordening op federatieven grondslag. Dit houdt in, dat het tot dusver bij de centrale regeering berustende overheidsgezag thans grotendeels zal moeten worden overgedragen aan staten, die in beginsel geheel zelfstandig de belangen van het eigen gebied zullen behartigen.

Een uitzondering zal slechts dienen te worden gemaakt voor bepaalde gedeelten der staatszaak, welke voorloopig onttrokken behooren te worden aan de autonome staten. Men denke aan muntwezen, defensie e.d.

Plaatselijke onderzoeken.

Volgens het vastgestelde schema zullen plaatselijke onderzoeken worden ingesteld naar de wijze van samenstelling van de parlementen van Borneo en van de Groote Oost, benevens naar de wijze van verkiezing van de leden.

Kapitein Tahya.

Een ontwerp tot wetswijziging ten einde de mogelijkheid te openen autonome staten aan te wijzen, is reeds bij de Regeering ingediend.

Op het gebied van bovengenoemde plaatselijke onderzoeken is in het bijzonder een taak weggelegd voor de zeven kortelings benoemde buitengewone leden van den Raad van Departementshoofden, die uiteraard over uitgebreide kennis beschikken van de toestanden en verhoudingen in de betrokken gebieden.

Nadat een voorloopig overzicht van de door hen te bespreken punten zal zijn vastgelegd, zullen zij zich op reis begeven naar de diverse gebieden, ten einde van de inzichten, wenschen en verlangens van de betrokken volken hieromtrent kennis te nemen en nader overleg te plegen.

Zoo zullen in West-Borneo besprekingen worden gevoerd door den heer Oeray Saleh, in Zuid- en Oost-Borneo door den heer Ibrahim Sedar. Noord- en Zuid-Celebes zullen worden bezocht resp. door de heeren Dengah en Nadjamoedin. Eerstgenoemde zal waarschijnlijk tevens de Noord-Molukken bezoeken. Voor de Zuid Molukken en Nieuw-Guinea is de heer Tahija aangewezen terwijl in de kleine Soenda eilanden deze arbeid zal worden verricht door den heer Soekawati.

Het zevende buitengewoon lid, de heer Liem Tjoe Le, zal zich aan meer algemeene vraagstukken wijden. Hij zal verder optreden als vervanger bij verhindering van een der andere buitengewone leden en heeft zich in het bijzonder voor Noord Celebes beschikbaar gesteld.

Herbouw van getroffen steden.

Medio September kwam de Raad van Advies van het algemeen regeeringscommissariaat van Borneo en de Groote Oost voor de tweede maal bijeen. Bij die gelegenheid werd een plan ontworpen voor den wederopbouw door het Departement van Verkeer en Waterstaat voor door den oorlog getroffen steden in Borneo en de Groote Oost. Het plan heeft intusschen den eindvorm nog niet bereikt. Het beoogt het in het leven roepen van een afzonderlijke organisatie teneinde de verschillende problemen in dit verband op de meest effectieve wijze op te lossen. De problemen bewegen zich zoowel op technisch, als op economisch, financieel-administratief en juridisch terrein. De totale opbouwkosten worden geschat op f 150 miljoen, waarvan een groot gedeelte door het Gouvernement zal worden verschaft, terwijl de betrokken bevolking in de gelegenheid zal zijn zich financieel in de herstelplannen te interesseeren. De uitvoering zal 5 jaar vorderen. Het gaat hier om een grootsch plan, hetgeen blijkt uit het bedrag, waarmee de financieering gemoeid is en uit het feit, dat volgens de raming niet minder dan 200.000 kubieke meter gezaagd hout noodig is.

In afwachting van de goedkeuring van dit plan zijn door de Regeering thans reeds, waar noodig, bevolkingscommissies samengesteld. Uiteraard zijn de bestaande lokale organisaties de aangewezen instanties voor het contact met de opbouw-diensten. Deze laatste zijn intusschen aangevangen met de vereischte voorbereiding.

Federatie-vraagstukken.

Zoolang ten aanzien van Java en Sumatra geen overeenstemming bereikt en nog geen werkelijke federatie gevormd is, zullen Borneo en de Groote Oost als autonome staten overkapt worden door een centraal lichaam, welk orgaan tijdelijk de functies zal vervullen van de federatie.

Na een beschouwing over de werkwijze, waarop de taakafbakening onder deze figuur practisch ten uitvoer gebracht moet worden, kwam de Raad van Advies tot de conclusie, dat het aanbeveling verdient twee lijsten van onderwerpen samen te stellen:

A. de eerste lijst omvat de onderwerpen, welke als zoodanig worden onttrokken aan het overheidsgezag der autonome staten, daar zij in principe aan de centrale instanties zijn toegedacht.

B. de tweede lijst houdt onderwerpen in, die niet bij voorbaat integraal aan de staten zijn onttrokken, doch die het terrein aangeven, waarop de regelingen van de federatie bindend zijn voor de staten en prevaleeren bij een in strijd zijn van regelingen van federatie en staat.

Besloten is voor deze lijsten voor elk der civiele departementen afzonderlijk een ontwerp te doen opmaken door speciale werkcomité's. In deze comité's hebben zitting buitengewone leden van den Raad van Departementshoofden, een of meer ambtenaren van het betrokken departement en ambtenaren van het regeeringscommissariaat.

De tinconferentie

Op de Internationale Tinconferentie te Londen, waarvan de aanvang op 8 Oct. was vastgesteld, zou ook Nederland vertegenwoordigd zijn.

Gezaghebbende kringen meenen, dat Nederland de voorstellen tot vernieuwing van de Internationale Tinovereenkomst zal steunen.

De laatste herkiezing van deze commissie, welke in 1931 is opgericht, vond plaats op 1 Januari 1941. De commissie zou ophouden te bestaan, tenzij op deze vergadering besloten wordt tot herkiezing aan het einde van dit jaar.

Het simpele gebaar

Zoo'n enkel, simpel gebaar uit den drang van het hart — wat kan het veel goeds doen!

Dat bleek onlangs weer in de polikliniek, die het Roode Kruis te Semarang voor de bevolking heeft geopend. Een Javaansche met haar zieke baby in den arm, kwam, als eerste in de lange rij, schroomvallig naar voren.

De dokter keek ineens blij op; hij meent een van zijn oudere vroedvrouwen uit Soerakarta voor zich te zien. Hartelijk nam hij de baby uit de armen van de moeder over. Het wichtje bleek niet eenkennig te zijn; integendeel, het kraaide en roerde zich in speelsche onschuld.

Het ijs bij de moeder was gebroken en de heele rij wachtenden was eensklaps verlost van den verstarrenden schroom. En van dien dag af bleven de Javaansche patiënten toestroomden.....

De python van Kroeng Raja

Waar een slang al niet voor dient...

.....ruim zes meter lang.....

Een ontmoeting met een python van buitengewone lengte beleefde ik in het noordelijk deel van Atjeh, Kroeng Raja. Terugkomend van een jacht op wilde varkens, werden mijn zoon en ik aangehouden door een bevriend Atjehsch hoofd met het verzoek hem van een reuzeslang te verlossen, die zich dicht bij z'n woning bevond.

Na een kwartier loopen, stootten wij op een Atjeher, die bij een snel stroomend beekje had postgevat. Hij wees met een angstig gezicht naar iets, dat zich in den stroom moest bevinden. Eerst na scherp kijken zag ik een kop, slechts eenige centimeters uitstekend buiten het water, dat door enkele rivierstenen sterk kabbelde. Was dat nu de slang, waar ze zoo benauwd voor waren? Ik kon het niet voorstellen. Eerst toen het schot gevallen was, verzezen door het woest trekken van het slangenlichaam zware kronkels boven het water. Wat ik oorspronkelijk gezien had, was niets anders dan het puntje van den neus, dat boven het kabbelende water uitstak. Met eenige moeite gelukte het ons het monster een touw om den kop te leggen. En zoo trokken we met vereende krachten het dier op den oever. Een lichte ronding, een meter voorbij den kop, wees op een kleinen buit, welke later een klein wild varken bleek te zijn.

De Atjehers zouden het dier naar den weg slepen om het op de auto te laden, en praktisch als ze zijn, deden ze dit door de beek. Zoo gemakkelijk als zij zich dit hadden voorgesteld, bleek dit niet te zijn, want het lichaam maakte van elken steen gebruik om zich er omheen te kronkelen, wat een groot oponthoud gaf. De kop

werd stevig aan het voorspatbord vastgebonden, het lange lichaam langs het achterspatbord en pakjesdrager vastgesjord. De duisternis was reeds ingetreden, de koplampen werden ontstoken, de terugweg werd aanvaard.

Halverwege keek ik uit de auto om te zien of de slang zich nog op dezelfde plaats bevond, doch tot m'n verbazing zag ik, dat het machtige lichaam door wringing zich gedeeltematig had vrij gemaakt, en nu in een grooten boog buiten de auto hing. Gelukkig hield de bevestiging aan het achterspatbord nog, maar het werd toch een hachelijke positie. Want zoo deze zich begaf, zou het didikke lichaam een deraillement kunnen veroorzaken. We waren blij het lichaam bij thuiskomst van de auto te kunnen bevrijden. Het bleek, dat er nog leven inzat, want het begon direct te schuifelen. Eenige schoten met een flaubertbuks door den kop brachten het dier tot stilstand, maar toch kwam er een sterk fluitend gesis door den geopenden bek. Het was te laat geworden om nog met het villen een begin te maken. We besloten het dier op te hangen en met een steen te verzwaren, hopende op deze wijze een einde te maken aan z'n lijden.

Feestelijke vilpartij.

Den volgenden morgen lieten we het lichaam zakken; we dachten werkelijk het pleit gewonnen te hebben. De huisjongen wist een adres van een Chinees, die bekend stond als een goed vilder, en ziet het duurde niet lang of een oud Chineesje kwam het erf op draven, een mand op den rug, gevolgd door eenige kornuiten, allen met bakoels (manden) voor-

Geïnteresseerd zien eenige Chineezzen naar de verdeling der slangemooten. Twaalf vrienden werden gelukkig gemaakt.

De vilder aan het werk

zien. Vakkundig wilde hij het reptiel villen, zoo hij de gal en het vleesch mocht hebben. De transactie werd gesloten. In bochten lag de slang op den cementen vloer, doch toen het mes er werd ingezet, kronkelde het lichaam nog sterk, alsof het nog levend was. Net als een paling maar dan een van zes meter! Het erf stond binnen een minimum van tijd vol met nieuwsgierigen menschen en kinderen zich vergapend aan den reuzenslang.

Op de foto hiernaast kan men om een indruk te krijgen van den omvang van dit monster, de dikte van de python vergelijken met de dij van den hurkenden man.

Onder de huid lag een dikke laag vet, dat zorgvuldig door den Chinees werd verzameld (volgens hem een prachtig geneesmiddel tegen rheumatiek!). De groote hoeveelheid gal maakte op hem echter den meesten indruk. Die zou hij voor aanmaak van medicijnen wel voor dertig gulden kunnen verkoopen.

Toen een grappenmaker de galblaas verstopte, ging hij vreeselijk te keer: „Dimana saja poenta pait” (waar is mijn gal gebleven)?

De ouwe heer sneed toen de slang in mooten van een halven meter, die hij aan z'n vrienden verkocht voor f 2.50 de moot. Volgens sommige lieden mag immers in een fijn Chineesch gerecht geen slangenvleesch ontbreken!

Als aandenken aan dezen buit behield ik twee rudimentaire achterpootjes van 2½ cm. lengte, die dicht bij de aarsopening voorkomen.

Amerika en het Indische vraagstuk

Critiek op Engeland.

Houding der pers.

„De Amerikaan noemt zijn leven „the American way of life”, waaronder alles valt: goed en kwaad — en er is enorm veel goeds. De natie — een 200-jarige vereeniging van immigranten — is te jong om zelfironie te waardeeren. Hetzelfde valt te zeggen van die andere leuze: de democratie. Dat betekent eigenlijk: zooals wij Amerikanen het doen”.

Deze uitspraak van den psycholoog Dr. A. M. Meerloo, die ongeveer een jaar geleden een rondreis door de Vereenigde Staten maakte, wordt aangehaald in het boekje, dat werd geschreven door J. F. Engers en uitgegeven door het Nederlandsch Genootschap voor Internationale Zaken bij Sijthoff's Uitg. Mij. te Leiden.

De schrijver maakt over „Het Indonesische vraagstuk en de Amerikaansche pers” (zooals de titel van dit werkje luidt) een aantal aardige opmerkingen, die weliswaar geen nieuwe gezichtspunten openen (dat mocht men trouwens niet verwachten), maar die dan toch in hun onderlingen samenhang een vrij duidelijk beeld geven van de gevoelens van den „gemiddelden Amerikaan” ten opzichte van Nederland, van Indonesië en van de problemen, die zowel de Nederlanders als de Indonesiërs bezig houden.

Nederland heeft in de sympathie van het Amerikaansche volk steeds een groote plaats ingenomen. Drie jaar geleden bij een „public opinion poll” bleek Nederland, na Frankrijk, het meest populaire der bezette landen. Kort geleden nog bleek, dat men, na Scandinaviërs, het liefst Nederlanders zou hebben als immigranten. Niettemin: Nederland heeft voor zijn huidige moeilijkheden niet bijster veel begrip gevonden in de Vereenigde Staten. Dat ligt o.a. hieraan, zegt de schrijver van het boekje:

Onvoldoende kennis.

„De Amerikaan heeft een ingeboren gevoel, dat er iets verkeerd is bij alle verhoudingen, waarin het eene volk over het andere „heerscht”. Hij denkt dan aan zijn vrijheidsoorlog tegen Engeland. Hij heeft daardoor automatisch sympathie voor wie zich „eveneens” verzet tegen een zoodanige overheersching of zeggenschap, vooral natuurlijk wanneer de regeerende autoriteit ver weg, in een ander land of in een ander werelddeel, zetelt.

Daar komt nog een belangrijke factor bij. Vrijwel uitsluitend brengt de Amerikaansche pers nieuws zonder uitleg of toelichting. En dan moet het nog bijzonder nieuws zijn. De afgezaagde opmerking „als een hond een man bijt, dat is geen nieuws, wel als een man een hond bijt”, heeft een belangrijke kern van waarheid, voor wat de opvattingen bij de Amerikaansche pers aangaat.

Vóór den oorlog wist de Amerikaan over het algemeen weinig of niets van Indië. Als men iets wist, dan beperkte zich de kennis tot de uit toeristisch oogpunt belangrijke plaatsen op Bali en Java.

Maar eind 1945 verscheen Indonesië in de Amerikaansche pers. De Republiek was gesticht. Dát was nieuws. En ook

voordien hadden deze landen korten tijd in de belangstelling gestaan. Dat was in de eerste maanden van den oorlog tegen Japan, toen onze vloot en luchtmacht nog van de partij waren. Toen sprak men van de „ontembare Hollanders”.

Zwart en wit.

Een ander facet van deze materie: De Amerikaansche pers werkt met „zwart” en „wit”. Iets is goed of slecht een overwinning of een nederlaag. Een tusschenweg bestaat niet. Men moet de zaken gepeperd aan het publiek voorzetten, anders wordt men niet gelezen. Zoo kon men in bijna geen enkele Amerikaansche krant een beschouwing geplaatst krijgen, waarin werd gewezen op het ingewikkelde van het „probleem-Indonesië”. Het was geen nieuws en dus niet interessant.

Sedert het begin van den oorlog zijn er — en niet alleen van Amerikaansche zijde — tal van plannen geopperd. Velen achten een grondige herziening van de verhoudingen in Azië onafwendbaar. En de meeste, van Amerikanen uitgaande, plannen hadden dit gemeen: men wilde de koloniale verhoudingen doen beëindigen, hetzij door internationaal toezicht, hetzij door bijeenvoeging van gebieden onder verschillende soevereiniteit. Daarentegen waren de plannen van de zijde der koloniale mogendheden er op uit in de toekomst een zekere band tusschen moederland en kolonie te laten bestaan, en in vele plannen, emaneerend van deze zijde, werden samensmelting, internationaal bestuur en onafhankelijkheid afgewezen.

Ook het Amerikaansche departement van Buitenlandsche Zaken zat niet stil. In 1943 deed minister Hull een voorstel aan president Roosevelt, dat tenslotte hierop neerkwam:

„De koloniale mogendheden zouden als mandataris over hun eigen gebieden worden aangesteld en wel voor een beperkten, vooraf bepaalden, tijd.

Maar niet alle Amerikanen stemden hiermee in. Vlootkringen bijvoorbeeld wilden de onbeperkte soevereiniteit over bepaalde Japansche mandaatgebieden. Trouwens, ook in het kamp der idealistische internationalisten rees twijfel en scepticisme o.a. over de economische bestaansmogelijkheden van de Philippijnen als ze niet meer opgenomen zouden zijn in het Amerikaansche tariefstelsel. Niet alleen ten aanzien van de Philippijnen bestond scepticisme, een algemeene onzekerheid groeide over de vraag wat de gevolgen zouden zijn van de politieke vrijwording van Zuid-Oost Azië. Het resultaat was, dat reeds te Yalta het trustbeginsel niet verplicht werd gesteld, terwijl in San Francisco strategisch belangrijke gebieden aan het stelsel werden onttrokken.

Het boekje behandelt dan de situatie, zooals die werd na de capitulatie van Japan. Niet Amerika, maar Engeland kreeg tenslotte de taak in Indonesië de Japaners te ontwapenen en de geïnterneerden te bevrijden. Niet de Amerikanen, maar de Engelschen kregen tengevolge daarvan te doen met de nationalistische beweging op Java, met de republiek Indonesia.

De Engelschen hebben, ook van Amerikaansche zijde, heel wat critiek te verduren gehad. De Britten repliceerden — terecht — met de opmerking, dat de Britsche troepen in Indonesië waren tengevolge van een *geallieerde* opdracht. En dit betekende, dat Amerika mede verantwoordelijk was.....

Bij dezen stand van zaken kon Amerika er moeilijk het zwijgen toe doen en op 19 December 1945 verscheen dan ook een nota „waarin met zachten drang de Nederlandsche regeering geleid werd in een bepaalde richting”, de richting nl. van de wenschelijkheid te komen tot overeenstemming met de Indonesische leiders. Dat was December 1945 en we schrijven nu October 1946. Een overeenkomst is er nog steeds niet, helaas. Maar Indonesië is sedert langen tijd van de voorpagina's der Amerikaansche bladen verdwenen. Van de eerste acht pagina's verdwenen, kan men wel zeggen. „Hot-issue” is de Indonesische kwestie niet meer, althans niet voor de Amerikaansche pers.

Tot slot zegt de schrijver:

„Er bestaat in Amerika groot wantrouwen in de bedoelingen van Nederland. Van het verloop der onderhandelingen zal afhangen in welke richting de publieke opinie zich verder zal bewegen. Zij is thans van gematigd welwillend tot sceptisch afwachtend. Velen hopen op een „redelijk en rechtvaardig accord”, al ware het slechts om een van de vele gebieden van wrijving in de internationale verhoudingen uit den weg geruimd te weten.”

Deze laatste regels werden geschreven in April van dit jaar te Washington, ze zijn thans weer actueel want op dit oogenblik — 6 maanden later — staan ze weer aan den vooravond van besprekingen. Indien overeenstemming bereikt zou worden, zou het nieuws uit Indonesië opnieuw „hot-issue” worden en dan in positieven zin.

Namens wie spreekt Sjahrir?

Naar aanleiding van de hervatting der besprekingen te Batavia wijdt het Algemeen Handelsblad van 8 dezer aandacht aan den achtergrond van den politicus Sjahrir en diens kabinet. Kan men van de Indonesische delegatie, die thans de tegenspeelster is van de commissie-generaal, zeggen, dat zij een mandaat bezit, zooals de commissie-generaal er parlementair wel een heeft? vraagt het blad zich af. „Sjahrir vindt aanhang bij de intellectueelen.”

Hoe de massa des volks denkt, moet worden afgewacht. „In Sjahrir's nieuwe regering zijn geen communisten opgenomen. Maar in het verleden van Sjahrir, Soekarno, Hatta en Sjarifoedin ontbreken de communistische anteceden-ten niet. Hoe dit zij, het blijft een vraag namens wie het kabinet van Sjahrir eigenlijk spreekt”.

Het blad legt er nogmaals den nadruk op, dat, zoolang Nederland rijksverantwoordelijkheid draagt, het zeker niet gerechtigd is Indië zonder meer uit te leveren aan een „republiek”, die, „ook bij de allerwelwillendste beschouwing.....geenszins het bewijs heeft geleverd ver-teenwoordigend te zijn voor de wen-schen der groote millioenenbevolking”.

Een historisch novum?

De Nationale Rotterdamsche Courant van 7 October acht het „Indisch pers-pectief” minder tragisch dan dit op het eerste gezicht zou lijken.

Het blad betoogt, dat de mededeelin-gen van Dr. Koets na zijn reis door het republikeinsche binnenland haar invloed niet zullen missen op het Nederlandsche volk, dat genoeg werkelijkheidszin heeft om de feiten onder het oog te zien. Het blad waarschuwt er voor, dat men aan formuleringen niet te scherpe, doctri-naire beteekenis mag toekennen: erken-ning van de republiek was in het begin van dit jaar een praealabele voorwaar-de in het mandaat van Sjahrir voor het openen van de onderhandelingen met Dr. Van Mook.

„Het leek toen op zijn minst twijfel-achtig, of de luitenant-gouverneur-gene-raal bereid zou zijn besprekingen te ope-nen na eerst een erkenning de jure van de republiek te hebben uitgesproken”. Toch begonnen de besprekingen en zij leidden zelfs tot, weliswaar mislukte, ver-dere besprekingen in Nederland!

Staatsrechtelijke en volkenrechtelijke begrippen zijn niet eeuwig en onveran-derlijk. De N. R. C. haalt de republiek Viet Nam aan als voorbeeld van een de jure erkende republiek binnen een rijks-verband. „Dat de oude rijkseenheid niet terug zal keeren, is voor de meeste Ne-

derlanders wel duidelijk.

De nieuwe overkoepeling zal alleen door groote vindingrijkheid — en boven-al door een fijn aanvoelingsvermogen — kunnen worden opgetrokken. Dat deze dan eventueel van een structuur zal zijn als nog nergens ter wereld vertoond, zou op zichzelf nog niet tegen haar pleiten. Integendeel!”

Gematigde woorden van Sjahrir.

In het Amerikaansche blad „New York Times” is een interview verschenen, dat de Bataviasche correspondent Frank Trumbill met Sjahrir heeft gehad.

Hierin verklaarde Sjahrir, dat hij weliswaar hoopte, dat t.z.t. alle Indonesi-sche eilanden onder republikeinsche vlag zouden worden gebracht, doch dat de republiek zich in haar eischen voorloop-pig zou beperken tot Java en Sumatra. Voorts waren de Indonesiërs bereid de aanwezigheid van Nederlandsche troepen te aanvaarden, nadat de republiek zou zijn erkend, mits dergelijke troepen nooit tegen de belangen van de Indonesische regering zouden worden gebruikt.

Sjahrir garandeerde den Nederlanders hun vooroorlogsch bezittingen en be-loofde, dat de Nederlandsche onderne-mingen een prachtige toekomst tegemoet zouden gaan. De eilanden zouden even-wel een grooter aandeel in de winst moe-ten hebben dan voor den oorlog.

„Ze zijn nog hoogmoediger dan de Britten”.

Het te Batavia verschijnende Chinees-che weekblad „Star Weekly” schrijft over de reacties op de reis van Dr. Koets en de algemeene stemming te Batavia het volgende:

„Haar (n.l. die van de missie Koets. — red. Indisch Nieuws) verklaringen inzake Indonesië hebben de Nederland-sche gemeenschap, die eerst de verkla-ringen van den heer Goedhart niet geloofde, geschokt. Bovengenoemde dele-gatie heeft met eigen oogen de construc-tieve elementen gezien, die onder het In-donesische volk heerschen. De haat je-gens de Nederlanders als volk is nergens te bespeuren. De Indonesiërs haten slechts de koloniale ideeën. De verkla-ringen van Dr. Koets, prof. De Langen en Ir. Honig hebben een gedeelte van de Nederlanders gedwongen hun hou-ding tegenover de Indonesiërs te veran-deren”. „De komst van buitenlandsche journalisten in Djakarta en hun voornemen om een reis te maken in het bin-nenland is een bewijs, dat men in het buitenland veel belangstelling koestert voor Indonesië. Deze wereldpers heeft zeker het vermoeden, dat er hier groote

veranderingen zullen plaats vinden.

Maar tot nu toe merken wij van deze veranderingen niets. De omgang tus-schen Nederlandsche en Indonesische autoriteiten is nog altijd even stroef en de houding der Nederlandsche officieren is nog hoogmoediger dan die der Brit-sche”.

Flitsen

uit Soerabaia

Uit den chaos, waarin Soerabaia in de Novemberdagen van 1945 verkeerde, heb-ben de verschillende instanties onder leiding van de AMACAB door hard wer-ken geleidelijk geordende toestanden ge-schapen.

De distributie strekt zich thans uit tot de geheele stadsbevolking ten getale van 223.000 inwoners, die sinds 18 Juli 1946 200 gram rijst per persoon per dag ont-vangen. Er worden echter in de naaste toekomst moeilijkheden met den aanvoer van rijst verwacht. Verder moet gere-kend worden op de komst van nog 46.000 evacué's uit het binnenland, inclusief Chineezers.

De elektrische stadstram loopt weer en de straatverlichting is al gedeeltelijk hersteld. Plannen voor rioleering, oprui-ming en stadsopbouw, voor het passar-wezen en voor controlediensten op hy-giënisch terrein zijn in voorbereiding.

Om Soerabaia heen is een gebied van 6 districten (Kedoeoes, Tandes, Waroe-goeng, Karahketintang, Taman en Soekolilo) met 132 kaloerahans (dorps-gebieden) onder Nederlandsch bestuur gebracht. Dit gebied heeft ongeveer den vorm van een vierkant ter grootte van 500 km² en omsluit de stad Soerabaia aan alle zijden.

Zoo veel mogelijk worden de dorps-hoof-den in dit gebied volgens de adat (In-heemsche gewoonten en gebruiken) ge-kozen. Wanneer dit tengevolge van de bijzondere omstandigheden nog niet kan geschieden, wordt aan de bevolking be-kend gemaakt, dat dit later alsnog zal gebeuren. In de dorpen, die aan het strijdgebied grenzen, is een militair be-stuur ingesteld, dat echter volgens aan-wijzingen van het B.B. (Binnenlandsch bestuur) handelt.

Een aantal sedert half Mei 1946 gere-patrieerde DIPs (Displaced Indonesian Persons) wordt opgeleid tot politie-agent. Het enthousiasme om dienst te nemen bij de politie was groot, zoodat tot grondige medische keuring kon wor-den overgegaan. Dit apparaat kan later uitgroeien tot een bruikbare veldpolitie. Men heeft echter te kampen met een ge-brek aan instructeurs.

De totale bevolking buiten Soerabaia binnen de linies wordt geschat op onge-veer 210.000 zielen.

In 8 scholen wordt onderwijs gegeven aan ruim 600 leerlingen. De verdere uit-breiding van het onderwijs stuit niet in de eerste plaats op het gemis aan ruim-te of leermiddelen, waarin altijd nog wel op de een of andere wijze kan worden voorzien, maar op het gebrek aan on-derwijzers. Uiteraard kan dit laatste pas worden verholpen na verloop van eeni-gen tijd. Men roeit voorloopig met de riemen, die men heeft en treft voorts alle voorbereidingen, die een latere uit-breiding mogelijk zullen maken.

Hollandsch Onderwijs in Siam

Krabbels van een Schoolmeester

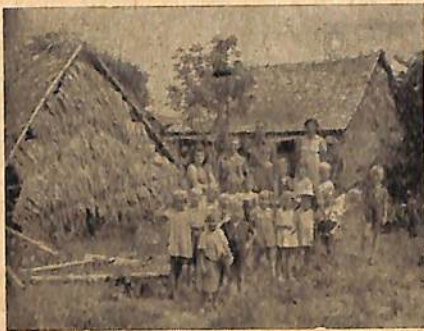
Het Koningin Emmadorp is in liquidatie: een dorpje van bamboe, atap en bilik, met een pagger van „ploepoek” er om heen.

Een Hollandsche nederzetting in de jungle van Siam.

Emmadorp „is niet meer”..... Vrouwen, kinderen en wat barang zijn nu overgebracht naar andere kampen in Nakorn Pathom en Bangkok. En voor een groot deel van deze ballingen is het einde van dit trieste nomadenleven nog niet in zicht.....

Emmadorp vóór de liquidatie.

In het centrum van ons dorpje staat een cantine: de „stamkroeg” voor velen. Men vindt hier gezelligheid, conversatie en ontspanning: Beloften en geruchten, die eerst stimuleeren, maar dan als zeepbellen uit elkaar spatten, maken hen down. In de club zoekt men wat troost en afleiding. Muziek en dans lossen een oogenblik de funeste spanningen op. Gesprekken zijn soms wrang, maar de gulle lach en de humor, die onuitroeibaar is, zijn lichtstraaltjes in dit doelloos bestaan. Het is mogelijk, dat de vriendschappen, die hier worden gesloten, geen lange levensduur zullen hebben, maar ze zijn goud waard in een tijd, waarin men-

Een lokaaltje dat nog overeind staat in eentje „in liquidatie”.

schen gevaar lopen, moreel naar de verfloddering te gaan.

In een rustig hoekje van het Emmadorp staan de schoollokaaltjes: niet erg solide van bouw, t zijn wrakke schuurtjes met wanden van atap en vloeren van zand. De leermiddelen zijn schaarsch, het meubilair is primitief en voor de klas staan schoolmeesters, die hier 3 jaar lang als summier gekleede koelies in den grond hebben gewroet. Maar de kinderen zijn vol levenslust. Ze hebben geen zorgen. Hun vrolijkheid werkt aanstekelijk. Ze zijn leergierig en aanhankelijk. Ze vechten om de hand van den „meester” en sleuren hem dansend mee in hun kring. Op zulke momenten verdwijnen bij den „meester” de laatste restjes van zijn „fence-complex” als was voor de zon.....

Op den achtergrond het recreatiezaaltje.

Het onderwijs aan kinderen, die $3\frac{1}{2}$ jaar „knijp” hebben gezeten, is een experiment. Sommige moeders hebben in de kampen kans gezien, haar kinderen nog iets bij te brengen, met behulp van leerboekjes, die angstvallig voor den Jap verborgen werden gehouden. Maar de meeste vrouwen hadden een zware dagtaak: rijst koken, latrines schoonmaken, den tuin bewerken, paggers vlechten.

In deze „struggle for life” met kinderen, die honger hebben, was regelmatig onderwijs niet mogelijk.

Differentiatie.

In Siam heeft een differentiatie plaats naar leeftijd en ontwikkelingspeil, en men streeft er naar het onderwijs in deze omstandigheden zoo efficiënt mogelijk te doen zijn.

Maar de hoofdzaak is, dat onze kinderen in dezen moeilijken overgangstijd naar het normale leven, graag naar school gaan, zich gelukkig voelen. De meeste leerlingen beseffen heel goed, dat ze een achterstand hebben in te halen, maar ze mogen nooit het gevoel krijgen hierdoor minderwaardig te zijn. Deze kinderen hebben een prachtige vitaliteit, ondanks de ellende, die ze hebben meegeemaakt.

Voor het onderwijs in de normale maatschappij, waarin onze jongens en meisjes,

naar we hopen, nog eens allen terugkeeren, kan deze werklust een steun zijn bij de selectie.

Het onderwijs in Siam zal z'n werk bekrond zien, wanneer straks in Holland, of in Indië of waar dan ook, de kinderen zelfvertrouwen blijken te hebben: een kostbare stimulans bij het moeilijke „overbruggingswerk”.

Emmadorp is in liquidatie. De wind en de regen hebben vrij spel. Stuk voor stuk zakken de schoolgebouwtjes in elkaar. Hur taak is afgelopen. De kinderen klimmen op de nok en glijden naar beneden langs de gladde atap.

De dag komt, dat motortrucks de vrouwen en de kinderen weghalen. Dan wordt het stil in het kamp. De „stamkroeg” staat verlaten. De barakken zijn leeg.

„Emmadorp” is niet meer.

Maar er zijn nog andere dorpen en kampen! Het is een moeizaam trekken van kamp tot kamp. En het einde is nog niet in zicht. Maar het moet wel spoedig komen!

In „Je Maintiendrai” schrijft Brugman: „De Nederlandsche gemeenschap in Siam heeft bloot gestaan aan beproevingen, die men aan ieder mensch tot elken prijs zou willen besparen. Maar nog kan veel worden gered. De kansen zijn er. Er zit nog pit in”.

Hopen wij dat deze kansen, „niet zullen worden vergooid”.

G. L. S.

Van schoollokaal tot rutschbaan.

Misoogst op Zuid-Celebes

De rijstschuur van Zuid-Celebes is dit jaar bijna leeg! Van den, in normale tijden zeer belangrijken export zal nu helaas wel niets of weinig terecht komen.

Een insectenplaag, gevolgd door een ongekend lange periode van droogte, is de oorzaak, dat de oogst in dit rijstrijke gebied dit seizoen voor een groot gedeelte is mislukt.

Dit is wel zeer teleurstellend, omdat het met rijst beplante areaal groter was dan ooit te voren.

De hoop is thans gevestigd op de mais, die bij het inzetten van de regens geplant en in Februari volgend jaar geoogst zal worden.

In de droge vlakten ziet men hier en daar een zwarte vlok; dit is opgelegde grond, waarop de bevolking ondanks de droogte nog een tweede gewas zal trachten te planten.

Opvallend is, dat de bevolking er over het algemeen wat beter gekleed uit ziet. Langzaam maar zeker beginnen de goederen uit Makassar naar het binnenland door te dringen. Toch hoort men overal nog klachten over een tekort aan textiel.

Er is groote vraag naar lectuur en voorlichting, o.a. over de conferentie van Malino, in de beide landstalen: Makasarsch en Boegineesch.

De pasanggrahans van Zuid-Celebes — om met een lichtpunt te besluiten — doen ook thans nog hun ouden naam eer aan. De reiziger vindt er een zeer goede verzorging. In de meeste van deze typische „resthouses” is het vooroorlogsche linnen en glaswerk nog aanwezig. Bij den inval van de Jappen hebben de mandoers deze goederen verborgen. Na de capitulatie haalden zij deze weer triomfantelijk te voorschijn!

VOORLICHTERS EN LEEUWEN

SCHERTS EN ERNST

van Jodocus Toeback

Uit „De Klewang” (Medan):

— Elvire, zei ik dezer dagen en een aanminnige glimlach plooid mijn mannelijke snorrebaard, Elvire licht mij eens voor.

— Je bent oud en wijs genoeg Jodocus, verklaarde Elvire. Ik geloof, dat je mij voor het lapje houdt. Schalkje. Guitje.

— Neen Elvire, aldus luidde mijn wederwoord, voorzeker neen. Ik bedoel maar te zeggen, dat onze tijd in het Teeken van de Voorlichting staat. De wereld is nog nooit zoo intensief voorgelicht als na dezen een-na-laatste oorlog. Ik spreek nu maar niet eens van den Leger Voorlichtings Dienst of den Regeerings Voorlichtings Dienst, waarvan vooral de eerste (attentie mijnheer de hoofdredacteur) een voortreffelijke instelling is. Maar weet gij wel, Elvire, dat hier in Indië ook reeds een Voorlichtings Dienst bestaat van het Roode Kruis, van de Politie, van de Marine? Dat natuurlijk ook onze vrienden de Republikeinen hun eigen voorlichtingsdiensten bezitten en dat men in een stad als Batavia bijna zijn nek breekt over de Voorlichters, die over alles wat ge maar wilt hun oliepitje laten schijnen?

In Holland, waar alles natuurlijk veel beter is, heeft men nog veel méér Voorlichtingsdiensten. Een fatsoenlijk minister kan tegenwoordig geen fatsoenlijke portefeuille meer „runnen” zonder een eigen Voorlichtings-ambtenaar, met een uitgebreiden Voorlichtingsdienst. En zoo hebben wij in Holland sociale, oeconomische, opvoedkundige, bedrijfstechische, statistische voorlichtingsdiensten en nog een stuk of tien andere, die tenslotte nog maar een fractie uitmaken van de honderden semi-ambtelijke en particuliere voorlichtings-instellingen, welke zich als een dicht net over het Moederland spinnen en het gansche volk gevangen hebben in een ontzaglijke lichtbak, waar de brave Vaderlander als een sidder-aal doorheen tracht te wriemelen. Maar nauwelijks neemt hij weer een duik in de Zalige Onwetendheid of een voorlichter heeft hem aan zijn staart, om hem voor te lichten over de zonderlingste zaken, waarvan hij in zijn gansche leven zelfs nog geen elementair begrip heeft gehad. Tal van fabrieken en bedrijven hebben reeds hun eigen Voorlichtingsdiensten ingesteld en ge kunt in Holland even intensief worden voorgelicht over Kraamvrouwenverpleging en Sociale Nazorg als over Machinale Broedkippen, Indonesië, de Internationale Veiligheidsraad, Betuwe Jam, de Atoombom en Van Houtens Cacao.

En wèlk een Voorlichters, Elvire! Enkele weken geleden heb ik het onvergetelijke voorrecht genoten eenige uren dezelfde lucht te mogen inademen als zulk een Voorlichter uit het Moederland. Er straalde een zachte glans van wijsheid over zijn voorhoofd, of misschien was

het haarvet, maar in elk geval de twinkeling in zijn lodderoog kon evengoed genialiteit beduiden als lichte spot met de domheid der massa. Misschien wel beide, het kan ook zijn, dat hij een tikje loenste, maar ik verzeker U, dat ik nog geen tien minuten in zijn nabijheid was geweest of ik gevoelde mij geheel en al Voorgelicht. Het was alsof er een steen van zorg over allerlei problemen betreffende Indonesië van mijn hart viel en met een zachte bons in mijn hoofd daalde. Deze heer was een der Super-Voorlichters van het Nederlandsche volk. Niet alleen schreef hij sinds tien maanden in een der grootste Nederlandsche dagbladen artikelen over De Toestand in Indonesië, neen hij was er bij de jongste verkiezingen zelfs in geslaagd lid van de Tweede Kamer te worden, zoodat thans niet alleen de schare zijner abonné's maar het gansche Nederlandsche volk aan zijn Voorlichtende voeten ligt. Welnu, deze heer kwam per Skymaster eens op Java kijken, waarover hij het volk van Nederland bijna een jaar lang Deskundig had Voorgelicht, want hij was tevoren nooit in Indië geweest, wat overigens geen bezwaar mocht heeten, want om de kwaliteit van boter te beoordeelen behoeft men tenslotte geen rund te zijn, wat deze heer wel was, ik bedoel natuurlijk, dat hij wel een rund wilde zijn, en fin je begrijpt me wel. Hij bezocht het front op Java, bewoog zich onder de Nederlandsche soldaten en werd hoe langer hoe stiller. Zonder twijfel piekerde hij er over: hoe slecht wij hier in Indonesië over Indonesië voorgelicht waren, want het viel hem op dat wij er geen van allen iets van begrepen, wanneer hij zijn Voorlichtende Stem hier liet hooren, maar dat men hem hier integendeel dom om niet te zeggen verstomd aankeek.

Op een gegeven oogenblik echter, Elvire, toen wij ons op een stil en eenzaam plekske aan het front bevonden, trachtte hij enkele inlichtingen van mij te winnen, zonder twijfel om mijn bekwaamheid als Voorlichter te beproeven. De Meester zeide mij:

— Zeg, waarde collega, heb je hier op Java nou ook nog veel wilde beesten, bijvoorbeeld (en hij keek schuw om zich heen) *leeuwen* en zoo?

— Leeuwen? zei ik.

— Ja, leeuwen, zei hij, terwijl hij zijn notitieboekje voor den dag haalde.

— Maestro, verklaarde ik bescheiden, ik heb ze nog nooit gezien, behalve een paar Nederlandsche leeuwen aan het front.

Hij keek mij nadenkend aan, schudde het hoofd en zuchtte.

Zonder twijfel zal hij gedacht hebben dat wij hier omtrent Indonesië nog zeer onvoldoende zijn voorgelicht.

En nu wachten wij maar weer op de kranten uit Holland en de Kamerdebatten over Indonesië en je zult zien hoe

duidelijk en klaar ons plotseling alles wordt.....

„Historisch” schrijft Jodocus Toeback onder deze treffende regelen.

„Het Indisch Nieuws” looft een leeuwenhuid uit, geprepareerd à la pelopor, voor den lezer, die raadt wie deze wijze voorlichter was..... Niet boos zijn, Frans!

Abonnementsgeld

4e kwartaal 1946

Wij verzoeken onzen abonné's het abonnementsgeld voor het vierde kwartaal 1946 op onze postgirorekening No. 85369 te willen doen overschrijven.

Over de abonnementsgelden, welke ná 25 October a.s. nog niet door ons zijn ontvangen, zal per postkwitantie worden beschikt, verhoogd met 15 cent incassokosten.

De Administratie.

Moderne efficiency **ÒÒK** VOOR U!

U kunt in een leidende positie beter slagen, wanneer U de moderne efficiency beheerst en dus wetenschappelijke bedrijfsleiding kunt toepassen. Efficiency is een noodzaak voor nu en later. Dalmeijer's cursus „Efficiency Techniek”, die U per post wordt toegezonden, brengt de moderne efficiency op gemakkelijke wijze binnen Uw bereik en wijst

U zoo den weg naar beter leiding geven. Dertig jaar ervaring garandeeren U succes. Vult daarom nog heden onderstaanden BON in.

BON

(langs deze lijn afsnijpen a.u.b.)
Zendt mij kosteloos Uw uitgebreide brochure over:
„Efficiency Techniek”.

NAAM:

STRAAT: No.

PLAATS:

(invullen in DRUKletters a.u.b.)

Na invulling opzenden met 15 ct. aag postzegels aan DALMEIJER'S CURSUSSEN, Afd. H I N 3246 Koninginnew. 182, A'dam-Z. U kunt ook per brief schrijven, als U dit blad niet wilt beschadigen.

Cursist 60223 schrijft: „Ondanks de moeilijke tijden heb ik de zaak opgewerkt door de vele nuttige wenken en raadgevingen uit Uw lessen. Tot in de kleinste bedrijven is Uw cursus toe te passen. Ons kleine bedrijf is nu een bedrijf van grooten omvang geworden en nog steeds stijgende”.

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Begrafenis
Transport
Crematie

Den Haag, Denneweg 71-73 Telefoon 115940*

Haarlem, Kinderhuisvest 29-33, Telefoon 10441

VEILINGZALEN „'t CENTRUM”

Koninginnegracht 5, 's-Gravenhage, Tel. 114436, b.g.g. 773964
A. F. M. DEN EXTER, Beëd. Makelaar

Veilingen en taxatiën op elk gebied

Dagelijks gelegenheid tot inbrengen van goederen

BILLITON-BEDRIJVEN

N.V. Hollandsche Metallurgische Bedrijven

Hoofdkantoor: LYCEUMPLEIN 19, TEL. 18 34 40
'S-GRAVENHAGE

Fabriek: WESTERVOORTSCHE DIJK 67 d, TEL. 1540
ARNHEM

Producente van:

TIN

Billiton Tin gegar. 99,9% Sn.
Tulp tin gegar. 99,85% Sn.
Lam en Vlag Tin gegar. 99,5, 99 en 98% Sn.

Maagdelijk Blokklood

Merk „Tulp” (min. 99,9% Pb)

Legeringen

Tinsoldeer in blokken en staven
Witmetaal
Drukkerij metaal
Hardlood.
Bronslageringen

Diversen

Calciumarsenaat
Wolframverbindingen
Vanadiumverbindingen
Bismuth